

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879.   Andra Kammaren.   N:o 21.

Lördagen den 8 Mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagssammanträdet började föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel.

I ordningen förekom

Punkten 21,

som bifölls.

Punkterna 22—29.

Blefvo äfven bifallna.

Punkten 30.

Mom. a och b.

Biföllos.

I *mom. c* hade Utskottet tillstyrkt,

att, med bifall till derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, till gäldande af återstående köpeskilling för tre af statens jernvägs- trafik förvärfvade fasta egendomar i kvarteret Svan inom Klara församling här i hufvudstaden måtte beviljas ett särskildt anslag af 170,000 kronor, att utgå redan innevarande år.

Om anslag till inköp för statens jernvägstrafik af tre fastigheter.

Sedan föredragning skett af detta moment, anförde

Herr Danielsson: De nu ifrågavarande egendomarne äro ju desamma, som af statens jernvägstrafik förvärfvats i närheten af härva-

Om anslag till inköp för statens jernvägstrafik af tre fastigheter.
(Forts.)

rande centralstation; och jag anser, att Riksdagen ej borde så der i en hastig vändning godkänna dylika inköp. Såsom vi se, har Kongl. Maj:t nemligen, utan att derom tillfråga Riksdagen, inköpt dessa fastigheter, och Riksdagen har sålunda icke på förhand kunnat bedöma lämpligheten eller olämpligheten af dessa köp. Men här är ytterligare en annan betänklighet, nemligen den, att sedan Riksdagen anvisat medel till utvidgande af norra banstationen, men dertill användts endast 10,000 kronor, hvadan på dessa anvisade medel, 80,000 kronor, uppkommit en besparing af 70,000 kronor, Kongl. Maj:t användt dessa 70,000 kronor till ett helt annat ändamål, än det som ursprungligen varit med detta anslag afsedt. Jag tror emellertid att, om man låter Kongl. Maj:t på dylikt sätt tillvägagå, följderna deraf kunna blifva rätt betänkliga; och jag tror också, att man i sådana fall bör något litet se sig för. Såsom vi se, är nu fråga om att anslå 170,000 kronor för betäckande af återstående köpeskillning för dessa fastigheter; och jag kan tryggt påstå, att fastigheterna blifvit temligen väl betalda, ty om man jemför taxeringsvärdena med de betingade köpeskillningarne, öfverstiga de senare väsentligt de förra, i ett fall med mera än dubbla beloppet.

För min del skulle jag önska, att Kammaren ville afslå hvad Kongl. Maj:t här begärt, emedan min åsigt är, att man vid uppgörande af dylika affärer bör gå litet försigtigare tillväga. Och om Kongl. Maj:t fortfarande tillvägagår på samma sätt, kunna vi en vacker dag finna oss skuldsatta för högst betydliga belopp, utan att Riksdagen varit i tillfälle att pröfva hvarken behovet eller lämpligheten af de ingångna förbindelserna. Visserligen vill jag icke helt och hållet bestrida, att det icke i en framtid kan blifva nödvändigt att utvidga centralstationen; för närvarande tror jag dock icke, att behovet af en sådan utvidgning är synnerligen trängande. Man har visserligen anfört, att jernvägstrafiken ganska väsentligt stigit, och att jernvägsnätet blifvit sammanknutet med åtskilliga antal mil jernväg mera än förut. Men om man vill taga kännedom om jernvägstrafikstyrelsens berättelse öfver jernvägarnes behållna inkomster, så kan man deraf se, att dessa väsentligt minskats. Det är herrarne bekant, att för några dagar sedan utkommit ett sammandrag, som utvisar föga mer än 2 procent nettobehållning af jernvägarne. Deraf framgår, att trafiken icke i någon väsentlig mån stigit.

Vid sådant förhållande tror jag, att utrymmet kan vara tillräckligt, och jag anser att, om i afseende å godstrafiken det skulle behövas större utrymme, detta med större lätthet och billighet kan erhållas vid den så kallade norra godsstationen. Om man ser efter sjelfva andemeningen med dessa köp, kan man finna, att de tillkommit för att bereda en del tjenstemän bostäder. Vill Riksdagen slå in på den banan och bereda jernvägstjenstemännen bostäder, kan väl förslaget vara riktigt, men vill ej Riksdagen det, så tror jag, att det är skäl att i tid se sig för; man kan annars icke veta, hvar det kommer att stanna.

Jag tror derföre, att man icke bör bifalla denna framställning, utan jag tillåter mig att derå yrka afslag.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Thyselius: Det är visserligen högligen att beklaga, att icke Riksdagen var samlad vid det tillfälle då fråga förekom om det slutliga inköpet af alla dessa egendomar, så att frågan på förhand kunnat Riksdagens pröfning underställas. Men då viktiga omständigheter talade för detta köp och att begagna ett tillfälle, som sedermera sannolikt aldrig skulle återkomma, trodde jag mig icke fela mot min pligt, utan tvärtom handla i ett välförstådt intresse, då jag till Kongl. Maj:t hemställde om bifall till jernvägstrafikstyrelsens framställning. Den värde talare, som nyss hade ordet, erkände sjelf, att den tid nog skulle komma, då dessa tomter blefve för trafikstyrelsen nödvändiga. För min del är jag fullkomligt förvissad om, att ett sådant tillfälle att förvärfva dem, som nu gifvits, hädanefter aldrig skulle komma. Hvad angår köpeskillingens belopp, är jag öfvertygad, att, om en återförsäljning af egendomarne skulle komma in fråga, de betingade köpeskillingarne skulle utan svårighet återfås. Jag hemställer således att Kammaren måtte godkänna den åtgärd, som i detta hänseende blifvit vidtagen, medelst att bifalla utskottsbetänkandet.

Om anslag till inköp för statens jernvägstrafik af tre fastigheter.
(Forts.)

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Inom Utskottet uttalade jag samma åsigt, som herr Danielsson här framhållit, men jag reserverade mig icke emot Utskottets beslut, emedan jag icke ansåg det löna sig, då endast få ledamöter inom Utskottet lemnade mig sitt understöd. Detta hindrar mig emellertid icke att här i Kammaren till protokollet uttala min åsigt i saken.

Jag vill visst icke bestrida, att det kan vara till fördel för staten att hafva blifvit egare till ifrågavarande egendomar. Detta är en sak, som beror på, huru man ser den. Men på samma gång anser jag, att, huru än frågan betraktas i detta afseende, Kongl. Maj:t som icke haft Riksdagens bemyndigande för afslutande af denna affär, bort vid köpets uppgörande inlägga det förbehåll, att dess fastställelse skulle vara beroende af Riksdagens samtycke. Ty jag kan för ingen del finna det riktigt, att Kongl. Maj:t inköper egendomar för statens räkning utan att dessförrinnan förskaffa sig Riksdagens bifall dertill, och jag hemställer till Kammaren huru saken skulle gestalta sig, om den Kongl. propositionen nu af Riksdagen afsloges. Jag kan ej heller föreställa mig, att något hinder skulle behöft möta för ett sådant förbehåll, enär jag förmodar att säljarne nog med de pris, som de betingat, skulle kunnat förmå sig att ingå på ett dylikt vilkor.

Det förefaller mig emellertid besynnerligt, att behofvet af dessa tomter blifvit så stort på så kort tid som blott ett år. Vi erinra oss, hurusom, då sistlidne Riksdag beviljade ett anslag på en million kronor till anskaffande af upplagsplatser vid Lilla Värtan, den mening då öppet uttalades inom denna Kammare, att, om man beviljade det då begärda anslaget, man med säkerhet kunde för den närmaste framtiden slippa höra talas om något utvidgande af jernvägsstationerna inom hufvudstaden, och att det var hufvudsakligen derföre som anslaget då begärdes för att bespara de stora omkostnader, hvilka redan nu ifrågasatts. Jag trodde visserligen icke mycket på dessa

*Om anslag
till inköp för
statens jern-
vägstrafik af
tre fastigheter.
(Forts.)*

föreställningar, men hade dock icke förmodat, att behofvet så fort som skett skulle framträda. Men nu finna vi, att dessa förhoppningar icke gått i fullbordan, då Kongl. Maj:t det oaktadt anser nödigt att redan nu begära anslag för utvidgande af dessa stationer. Jag tror emellertid, att det vore önskligt, om Kongl. Maj:t icke hädanefter inlåter sig i köp af egendomar, särdeles af så stort värde, som de ifrågavarande, förrän Riksdagen fått tillfälle att först uttala sig om såväl behöfligheten som köpets lämplighet, ty om en sådan praxis som den nu i frågasatta skulle blifva prejudikat, lär det väl ej finnas någon gräns härför, men resultatet inom Riksdagen kan måhända äfven en annan gång blifva annorlunda än nu.

Oaktadt jag på det högsta ogillar den af Kongl. Maj:t vidtagna åtgärden, skall jag dock för min del icke framställa något särskildt yrkande, utan har blott velat hafva denna min åsigt uttalad till protokollet. Skulle nu omröstning komma att ega rum, kommer jag att rösta för Herr Danielssons förslag.

Herr Danielsson: Jag är i hufvudsak förekommen af den näst föregående talaren. Det var med anledning af Herr Civilministerns yttrande, att han beklagade, det Riksdagen icke var samlad, då underhandlingarne om köpet egde rum, som jag begärde ordet. Och jag får säga, att när icke mer än några månader förflyta mellan hvarje gång Riksdagen är samlad, det förefaller mer än besynnerligt, att saken icke så kunnat ordnas, att Riksdagen fått tillfälle att yttra sig i frågan. Såsom herrarne finna, är det icke mindre än tre egendomar af ganska betydligt omfång, som blifvit inköpta, och jag har mig bekant att för dem betalats 107,000 kronor mer än hvar till de, enligt de dem åsatta taxeringsvärden, blifvit uppskattade. Detta är icke någon liten summa. Man kan väl säga, att Kongl. Maj:t skulle kunna få penningarne tillbaka, men detta lär väl dock icke hafva sig så lätt. Som vi veta, hade man för jernmanufakturaktiebolagets egendom, hvilket bolag låg under utredning, till en början betingat sig ett högre pris, än det, hvarför egendomen sedan bortsålades. Men äfven detta senare var tillräckligt väl tilltaget och, såsom jag funnit, 47,000 kronor mer än taxeringsvärdet. Detta är 38,000 kronor, och således kostade denna egendom 85,000 kronor. Herr Thavenius' egendom är inköpt för 100,000 kronor, men taxeringsvärdet är endast 65,000 kronor, således 35,000 kronor mer än taxeringsvärdet, och Amalia Brandts egendom köpt för 55,000 kronor, men taxeringsvärdet blott 30,000 kronor. Ser man nu på huru det tillgått med dessa köp, kommer man lätt till den åsigt, att bakom dem ligger den tanken, att man vill börja att åt jernvägstjenstemännen bereda bostäder i sådan skala, att Riksdagen till slut icke kan stå ut med att uppoffra penningar för dylikt ändamål. Men det ligger också uti sättet för dessa köps afslutande en annan fara, nemligen den, att Kongl. Maj:t och trafikstyrelsen kunna, om de så behaga, till slut inköpa halfva Norrmalm, och detta utan att först rådföra sig med Riksdagen, som sedan endast har att tillsläppa medel för betalningen. Dessa äro tvenne viktiga omständigheter, som böra tagas i betraktande. Det är

för öfrigt icke första gången, som trafikstyrelsen afslutat köp af den beskaffenhet, att det varit bäst, om de aldrig blifvit utaf. På dessa skäl anser jag mig kunna vidhålla mitt förra yrkande.

Om anslag till inköp för statens jernvägstrafik af tre fastigheter.
(Forts.)

Herr Statsrådet Thyselius: Den siste ärade talaren har sjelf upplyst derom, att jernmanufakturaktiebolaget, som var en af säljarne till ifrågavarande fastigheter, var stäldt under utredning. Deraf torde kanhända anses framgå, att det ingalunda varit för Kongl. Maj:t möjligt att uppehålla denna egendoms afyttring. Det var en skyldighet för utredningsmännen i nämnda bolag att sälja, och det tillfälle, som fanns, måste således inom kort tid begagnas.

Hvad angår en annan af de inköpta fastigheterna, så erinrar jag mig, att säljaren, såsom vilkor för att stå kvar vid sitt anbud, fordrade att bekomma svar inom ganska kort, bestämd tid, jag tror efter en eller annan vecka.

Det skäl, som man vill hemta deraf, att taxeringsvärdet på egendomarne skulle vara lägre än deras köpesumma, torde verka mindre, då man erinrar sig, att vanligen understiger taxeringsvärdet hvad man i köpeskilling kan betinga för en egendom. Här måtte väl frågan inskränka sig till, huruvida köpet var välbetänkt; huruvida det var nödvändigt att bereda sig i framtiden tillfälle att utvidga byggnaderna vid jernvägsstationen och huruvida, om sådant ansågs lämpligt, man skulle skygga tillbaka vid iakttagandet af hvad som för staten vore gagneligt, af fruktan för att saken möjligen icke skulle vinna Riksdagens bifall.

Herr Key: När denna sak var på tal i Stats-Utskottet, framställdes äfven der anmärkingar ur grundlagsenlig synpunkt, men mot dessa anfördes då inom Utskottet, att, om något i sådant fall befundes klandervärdt, vore det Konstitutions-Utskottets åliggande att derom göra anmälan, men icke Stats-Utskottets, som endast hade att pröfva, huruvida affären var god eller icke. Och ur denna synpunkt sedd vågar jag påstå, att affären icke är klandervärd. Den har varit pröfvad af Stats-Utskottets samtliga ledamöter på stället. Vi hafva besett dessa lokaler, och om herrarne gå Mäster Samuelsgatan utefter, till dess herrarne komma till den punkt på densamma, der den skärs af jernvägen, och under hvilken en gång för fotgängare finnes, så hafva herrarne på venster hand dessa tomter, hvilka intaga en betydlig areal. Se herrarne återigen till höger, så finna herrarne på denna sida af gatan midt emot förberörda tomter ett nytt ganska stort och dyrbart stenhus, uppbygdt på spekulation, och efter de uppgifter vi fått var det också tilltänkt att köpa dessa, åt staten nu förvärfvade tomter, för att begagna äfven detta värdefulla läge vid centralstationen att derpå uppföra stora byggnader. Utan att tänka på att anskaffa bostäder åt jernvägstjenstemän, blott på att bereda ökad utrymme åt den alltjemt växande jernvägstrafiken, hade det naturligtvis blifvit vida dyrare för staten att efteråt exproprierat dessa nya hus, än att köpa de nu befintliga gamla husen i det bristfälliga skick, som de ega.

*Om anslag till
inköp för
statens jern-
vägstrafik af
tre fastigheter.
(Forts.)*

De fastigheter, som inköpts åt staten, äro tre till antalet och de befinna sig, som sagdt, i ett mer och mindre dåligt skick, men de arealers värde, som dertill höra, är ganska betydligt. Och att äfven byggnaderna icke äro utan värde, ådagaläggas deraf, att det hus, som kostat 100,000 kronor, innehåller 30 rum och 6 kök, 3 tamburer, 1 tvättstuga och kallrum; det, som kostat 85,000 kronor, 21 rum, 7 kök, 1 verkstad och 1 magasin samt det, som kostat 55,000 kronor, 7 rum, 2 kök, 1 kontor, 1 magasin af sten i två våningar, 1 stort magasin af plåt samt en betydlig vedgård och ganska stor plats för upplag af ved och virke. Det hus, som kostat 100,000 kronor, är för närvarande uthyrdt för 6,405 kronor; det andra, som kostat 85,000 kronor för 3,735 kronor, men det, som kostat 55,000 kronor, disponeras af jernmanufakturaktiebolaget. Den uppfattning, som erhöles på stället, då vi gingo öfverallt omkring inom dessa fastigheter och öfversågo samtliga lokaler, varumagasin och tomter, var, att dessa inköp måste anses för en ganska god och förmånlig affär för staten, och att det var raskt och klokt gjordt å statens vägnar. Detta har varit den enda synpunkt, ur hvilken Stats-Utskottet ansett sig befogadt att bedöma affären.

Ur denna synpunkt anhåller jag om bifall till Uskottets förslag, hvilket icke tillkommit på en slump, utan efter noggrann besigtning af de fastigheter, hvarom det är fråga.

Herr Nils Petersson: Huru man än betraktar saken, så synes den litet egendomlig. Vi hafva förut så ofta hört inom denna Kammare framkastas den beskyllning mot den jordbrukande delen af folket, att den skulle söka draga sig undan sina skyldigheter i afseende å att skatta till staten genom att åsätta jordbruksfastigheterna allt för lågt taxeringsvärde. Men det förefaller mig, som om man skulle börja komma under fund med att det icke är bättre stäldt i städerna, der, såsom vi hört, fastigheternas saluvärde kan uppgå till dubbelt så mycket, som deras taxeringsvärde. En sådan proportion mellan dessa värden tror jag, att man skall förgäfvnes leta efter på landet. Orsaken till nämnda missförhållande i städerna måste emellertid bero antingen derpå, att fastigheterna äro för lågt taxerade, eller ock derpå att man betalar för mycket för dem. Jag vet icke, huru härmed förhåller sig. En fastighet har jag dock sett, nemligen den, som tillhört jernmanufakturaktiebolaget, och denna var just ingenting att skryta med, åtminstone hvad husen beträffar. Jag tror emellertid icke att man har skäl att mot landtbefolkningen, mera än mot städernas invånare, framkasta sådana beskyllningar, som jag nyss nämnde.

Hvad nu sjelfva den föreliggande frågan beträffar, kan jag icke neka till, att det hade varit önskligt, att Riksdagen fått yttra sig om dessa egendomsköp, innan de blifvit afslutade. Och om något hinder derfor mött i afseende å den af jernmanufakturaktiebolaget försålda egendomen, så hade detta väl icke behöft vara förhållandet med de begge andra egendomarne. Ett sådant tillvägagående, hvartill regeringen i denna sak gjort sig skyldig, kan nog försvaras, om det är meningen att å jernvägstjenstemännen skaffa präktiga boställsvåningar. Men

jag tror, att man får lof att fästa litet mera uppmärksamhet vid denna senare omständighet. Andra tjenstemän hafva antingen fria husrum eller ock viss bestämd hyresersättning, allt efter deras tjenstegrad. Men jernvägstrafikstyrelsen betalar åt sina tjenstemän helt enkelt hvad dessa visa sig betala i hyra, och att detta icke är små belopp, kan man taga för gifvet. För min del anser jag tiden vara inne, då en likställighet i detta hänseende mellan jernvägstjenstemännen och andra tjenstemän bör kunna åstadkommas, hvilket utan tvivel komme att blifva för staten vida mindre kostsamt, än om för nyssnämnda ändamål skulle på de inköpta tomterna uppbyggas präktiga palatser.

Jag vill icke göra något särskildt yrkande, utan har blott velat säga, att det med denna sak icke förhåller sig alldeles så riktigt, som man tror.

*Om anslag till
inköp för
statens jern-
vägstrafik af
tre fastigheter.
(Forts.)*

Herr Dahnielsson: Det var med auledning af ett yttrande af Herr Key, som jag begärde ordet. Han sade nemligen, att det var Konstitutions-Utskottet och icke Stats-Utskottet, som hade att pröfva frågan om de här köpen skulle godkännas eller icke, och vidare yttrade han, att man skulle se åt venster men gå åt höger Mäster Samuelsgatan framåt, så skulle man få se dessa egendomarne. Ja, icke kan jag säga hvad hvar och en härvidlag anser är det rätta, men nog tror jag, att, om man vill se litet mera åt höger, man skall finna, att de ifrågavarande köpen icke äro så alldeles fördelaktiga för staten, som man här framställt dem. Det är verkligen så, som min granne här på bänken nyss yttrade, att frågan är ganska allvarsam. Om nu Riksdagen bifaller Stats-Utskottets förslag, så blir följden den, att Konstitutions-Utskottet icke vidare kan göra någonting åt saken, ty om Konstitutions-Utskottet sedan framställde någon anmärkning, så skulle man helt säkert svara, att med den saken har ni ingenting att skaffa; Riksdagen har redan beviljat de nödiga medlen och sålunda godkänt köpen. Naturligtvis kan jag icke veta hvad Konstitutions-Utskottet kommer att göra i denna här saken, men säkert är, att resultatet blir det jag nu sagt, eller att sedan Stats-Utskottet tillstyrkt och Riksdagen beviljat anslag till köpeskillingarne, hafva äfven köpen i och med detsamma blifvit godkända, och något vidare är då icke att göra deråt, men likväl står jag fast vid min åsigt, att Riksdagen hade bort få litet mera reda på den här saken. Det förefaller mig också alldeles tydligt, att, äfven om jernvägstrafikstyrelsen, som flere talare här påstått, haft behof af något ökad utrymme, så har den nu fått mer än som någonsin varit behöfligt. Riksdagen har äfven redan förut anvisat 80,000 kronor till utvidgning af norra godsstationen, men deraf användes endast 10,000 kronor till det dermed afsedda ändamålet, men återstående 70,000 kronor användes till afbetalning å de ifrågavarande köpen, och dessutom skuldsatte man staten för 170,000 kronor, utan att Riksdagen lemnats tillfälle att pröfva, huruvida köpet var ändamålsenligt eller icke. Det är den sidan af saken jag ansett att man för fästa sig vid, ty äfven antaget att egendomarne i fråga verkligen behöft köpas, så lär väl i alla fall

*Om anslag till
inköp för
statens jern-
vägstväjrik af
tre fastigheter.
(Forts.)*

saken icke varit så brådskande, att icke tillfälle kunnat lemnas Riksdagen att yttra sig i frågan. Och dessutom anser jag, som sagdt, det hade varit bättre att utvidga norra godsstationen än att inköpa tomter på Norrmalm till så högt pris.

Herr Samuel Johnson: Jag har begärt ordet, med anledning af Herr vice Ordförandens i Stats-Utskottet yttrande, att Konstitutions-Utskottet hade bort göra anmälan, om det funnit de i fråga varande köpen icke tillkommit i grundlagsenlig ordning. För min del får jag säga, att då frågan var före i Konstitutions-Utskottet, ansåg jag och många med mig, att, om Konstitutions-Utskottet hade gjort en anmälan om detta förhållande, det skulle hafva varit att gå sjelfva Riksdagens beslut i förväg, då redan hos Riksdagen fråga förelåg om att bevilja eller afslå medel till inköp af dessa egendomar. Jag vill nu icke inlåta mig på frågan, huruvida dessa köp varit till fördel för staten, eller icke; det är en sak, som jag icke satt mig in uti; men nog kan litet hvar anse, att saken bedrifvits med något för stor brådsk.

Herr Key: Jag ber att uttryckligen få förkara, att jag aldrig tillåtit mig antyda, hvad Konstitutions-Utskottet bör göra eller icke göra, utan hvad jag sagt är endast det, att, om något grundlagsvidrigt ansetts ligga i afslutandet af de ifrågavarande köpen, så tillkommer det Konstitutions-Utskottet, men alldeles icke Stats-Utskottet att derom hos Riksdagen göra anmälan.

Hvad nu vidare beträffar min ärade länskamrats tal om att se till venster och gå till höger, så vågar jag påstå, att om han sjelf så gjort, han aldrig kunnat komma synnerligen långt ned på Mäster Samuelsgatan, och har då antagligen aldrig lyckats få se de egendomar, hvarom här är fråga. Ty hade han verkligen besett dem, så tror jag mig kunna försäkra, att äfven han skulle funnit egendomarne ganska värdefulla. Dermed är det dock alldeles icke sagdt, att dessa egendomar skola användas till byggande af boställen för jernvägstjenstemän; och om den ärade talaren behagar läsa litet längre ned i betänkandet, det ännu icke föredragna mom. d, så skall han finna, att Utskottet har afstyrkt ett af Kongl. Maj:t begärdt anslag till dessa tomters bebyggande. Man kan mycket väl anse, att frågan om lämpligheten att förse jernvägstjenstemännen med boställen kan vara minst sagdt tvifvel underkastad, men ändock anse den ifrågavarande affären fördelaktig för staten. Den tid kan nemligen icke vara långt borta, då *trafiken* vid centralstationen kräfver ökad utrymme. Redan nu är der ganska trångt för behandling af ilgods, af post och så vidare, och om under tiden tomterna bebygts, så hade de kanske ändock måst af staten förvärfvas, fastän detta då icke kunnat ske utan betydligt ökade kostnader.

Herr O. B. Olsson: Ehuru köpeskillingen för ifrågavarande trenne egendomar betydligt öfverstiga deras taxeringsvärde, vill jag icke bestrida, att deras inköpande kan vara ganska fördelaktigt för staten. Ty nyssnämnda förhållande utvisar blott, att taxerings-

värdena varit vida lägre än de bort vara, och detta är en sak, hvarför man icke kan klandra regeringen, men väl Stockholms stad, som icke taxerar sina fastigheter så som sig bör.

Hvad jag egentligen har att anmärka mot dessa köp, huru fördelaktiga de än må vara, är att Riksdagen icke fått tillfälle att yttra sig öfver dem, förrän de blifvit avslutade. Skall Riksdagen låta sig nöja dermed, så kan den ock komma att få finna sig uti, att konsekvenserna deraf dragas ut i oändlighet. Ty om regeringen på detta sätt anser sig kunna inköpa hvilken fastighet, den behagar, skulle detta kunna slutligen leda derhän, att, såsom en talare förut nämnt, regeringen funne sig föranlåten att inköpa halfva Norrmalm, vare sig för det ena eller andra ändamålet, och allt detta, utan att på förhand inhemta Riksdagens samtycke. Jag skall emellertid icke framställa något yrkande i detta hänseende, utan har blott velat till protokollet uttala min åsigt om saken.

Om anslag till inköp för statens jernvägstrafik af tre fastigheter.
(Forts.)

Herr Danielsson: Jag vill åter fästa mig vid Herr Civilministerns yttrande om att det hade varit önskvärdt, att Riksdagen varit samlad, då frågan om dessa köp var å bane. Emellertid har jag, vid genomläsandet af bilagorna till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, funnit å sidorna 109 och 110 uti bilagan N:o 5 b, att jernvägstrafikstyrelsen redan den 26 mars 1878, således medan Riksdagen ännu var samlad, inkom till Kongl. Maj:t med anmälan om saken. Det heter nemligen på anförda ställe: "Styrelsen har ock, såsom förut erinrats, härå fästat uppmärksamhet, i anledning hvaraf Eders Kongl. Maj:t genom beslut den 29 Mars och den 3 Maj 1878 bemyndigat styrelsen att gå i författning om fastigheternas inköpande". Detta skedde således under pågående Riksdag. Jag har blott velat nämna detta, för att gifva ytterligare skäl för mitt påstående, att Kongl. Maj:t ej behöft vara i saknad af Riksdagens utlåtande i frågan.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter propositioner gäfvos på så väl bifall som afslag, och biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Mom. d.

Bifölls.

Punkten 31.

Mom. a.

I anledning af Kongl. Maj:ts förslag derom, att på extra stat för år 1880 måtte anvisas till aflöning åt Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader samt dess tjänstebiträden, jemte tillfällig löneförbättring, 42,310 kronor, hvarvid för chefen beräknats en aflöning af 7,000 kronor, hade Utskottet i förevarande moment hemställt,

att Riksdagen måtte på extra stat för år 1880 anvisa till aflöning åt Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader samt dess tjänstebiträden, jemte tillfällig löneförbättring, 42,310 kronor; dock att af

Angående aflöning för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

*Angående
aflöning för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.*

chefens arfvode finge, så länge befattningen vore förenad med chefskapet i Styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader, utgå blott det belopp, som utgjorde skillnaden mellan den aflöning, som i sistnämnda egenskap uppbures, och 14,000 kronor.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Thyselius anförde: Det är för Riksdagen afhandlingar, som hvarje år för densamma framläggas, väl bekant, hvilka viktiga och vidt omfattande göromål, som äro åt Styrelsen för väg- och vattenbyggnader anförtrödda; och en stor del af Kammarens ledamöter torde också möjligen genom egen erfarenhet mera specielt hafva funnit detsamma. Är det fråga om att bevilja koncession för en enskild jernväg, så skall denna styrelse deröfver afgifva sitt utlåtande. Kommer sedan under pröfning det af jernvägsbolaget framlagda förslaget för arbetets utförande, så skall samma styrelse granska detsamma i alla dess detaljer. Styrelsen skall äfven genom underlydande tjänstemän kontrollera arbetets utförande och sedermera vaka öfver att detsamma hålles vid makt. Skola allmänna vägar med statsunderstöd anläggas, så är det väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som skall taga kännedom derom, granska uppgjorda förslag och afgifva yttrande om hvilka anläggningsföretag må anses förtjenta af allmänt understöd. Vidare, när hamnbyggnader skola uppföras, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen likaledes det svåra åliggandet att granska de uppgjorda förslagen; och är det fråga om att bevilja anslag eller lån för utdiknings- eller vattenaftappningsföretag, så är det samma styrelse, som har frågans förberedande utredning sig anförtrödd. Kammaren inser alltförväl, att för handläggningen af dessa ärenden erfordras icke allenast grundliga insigter i ingenjörsvetenskaperna utan äfven stor administrativ förmåga. I spetsen för detta embetsverk bör derföre, om allt skall utföras så, som statens bästa kräfver, ställas landets främste ingenjör. Denna plats blef för få år sedan ledig. Kongl. Maj:t hade då att tillse, huru densamma skulle på bästa sätt fyllas. Det var ingen tvekan om personen. Jag tror, att det allmänna omdömet visat detta. Men han var fästad såsom chef för ett annat verk, nemligen för Styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader; och der borde han icke saknas, emedan han äfven der mycket väl behöfdes. Man kunde dessutom icke sätta i fråga, att han skulle lemna en plats med 12,000 kronors lön, för att tillträda en annan med en aflöning af allenast 6,000 kronor jemte dyrtidstillägg till belopp af 1,000 kronor. Man ansåg sig således handla i det allmännas välförstådda intresse, då man sökte medla med honom på det sätt, att han med styrelsen öfver det verk, i spetsen för hvilket han redan var satt, också skulle förena styrelsen öfver detta andra verket. Att han skulle åtaga sig en mängd nya ansvarsfulla bestyr med bibehållande endast af den lön, han förut hade, kunde man icke föreställa sig vara med billighet öfverensstämmande; och Kongl. Maj:t tillade honom derföre ett lönetillägg för alla dessa ökade göromål till belopp af 3,000 kronor, hvarigenom hans löneinkomster kommo att uppgå inalles till 15,000 kronor. Detta är visserligen en betydlig summa i jämförelse med tjänstemäns löner i allmänhet. Men tager

man till grund för jämförelsen hvad framstående ingenjörer kunna på sitt yrke förtjena, ställer sig förhållandet helt annorlunda. Vi hafva ju exempel på ingenjörer, anstälde i enskildes tjenst, och som hafva vida högre inkomster. Mot denna af Kongl. Maj:t vidtagna anordning, hvilken, enligt min uppfattning, var den för tillfället lämpligaste, har icke heller, såvidt jag vet, någon anmärkning förut blifvit gjord. Det är först i år, som Stats-Utskottet deremot gjort någon erinran. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten derpå, att den minskning i statsverkets utgifter som Utskottet velat åstadkomma, uppgår till 1,000 kronor. Det vore visserligen en besparing. Likväl har jag icke trott, att densamma kunde för statsverket vara af den vikt, att man för vinnande deraf skulle äfventyra en förlust, som blefve långt svårare att ersätta. Skulle båda dessa befattningar åtskiljas, och en ny chef för Styrelsen öfver väg- och vattenbyggnader utses, så lära väl Kammarens ledamöter temligen mangrant vara med mig ense derom, att för en aflöning af endast 7,000 kronor får man icke en person, som är platsen vuxen. Jag hemställer, att Kammaren efter de meddelanden, jag haft äran lemna, måtte finna skäl att icke göra ändring i det för Styrelsen öfver väg- och vattenbyggnader föreslagna belopp, som till siffran öfverensstämmer med hvad under flera år blifvit beviljadt.

*Angående
aflöning för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.
(Forts.)*

Herr Key: Jag vill alldeles icke underkänna eller bestrida de ingenjörskunskaper, som den nuvarande chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äfvensom för statens jernväggsbyggnader ådagalagt vid vårt kommunikationsväsendes utveckling. Men jag vågar vidhålla, att den lön, som genom dessa båda tjensters förenande, är honom tillagd, i och för sig förefaller högst betydlig, särdeles om den jämföres med den aflöning, som tillkommer chefen för statens jernvägstrafikstyrelse.

Nu invänder man visserligen, att han sköter två särskilda tjänster. Men det är härvid att märka, att man till följd af denna anordning blifvit nödsakad att anställa ytterligare en ingenjör, som åtnjuter förutom de 4,000 kronor, som inbesparas å lönen för jernväggsbyggnadsstyrelsens chef, ytterligare 2,000 kronor. Således uppstår härigenom icke någon besparing utan fastmer en ökad utgift för statsverket. Härtill kommer, att samme chef derjemte åtnjuter ersättning för resor med belopp, som uppgingo år 1877 till 1,340 och år 1878 till 1,369 kronor. Häraf torde man finna, att, om Stats-Utskottet vid behandlingen af denna fråga gjort sig skyldigt till något fel, så är det åtminstone icke det felet, att Utskottet varit för njuggt.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Mom. b och c.

Biföllos.

Punkten 32.

Blef jemväl bifallen.

Punkten 33, äfvensom de vid utlåtet fogade *tabeller*, lades till handlingarne.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 16, i fråga om beviljande af anslag till fortsättande af statens jernvägsbyggnader.

§ 3.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 17, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Om anslag till
väganläggningar
och väg-
förbättringar.
(Forts.)

Punkten 1.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att till anläggning af nya samt omläggning eller förbättring af backiga eller eljest mindre goda vägar måtte för år 1880 ställas till Kongl. Maj:ts förfogande 200,000 kronor.

I sammanhang med nämnda förslag hade Utskottet till behandling förehaft två inom Andra Kammaren väckta, till Utskottet remitterade motioner, den ena af Herr *H. A. Widmark* (N:o 74), i hvilken motion instämt Herrar *Joh. Grape*, *E. Gustaf Burman*, *A. Bäckström*, *P. Engman*, *H. F. Bergström*, *A. P. Hellgrén*, *N. Boström*, *Gustaf Hægström* och *K. H. Berlin*; den andra af Herr *J. M. Svensson* (N:o 88); varande i dessa motioner, på grund af nu rådande billigare pris och minskade arbetstillfällen, föreslaget, att omförmälda anslag måtte för år 1880 höjas till 300,000 kronor.

Och hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å Herr Widmarks m. fl. och Herr Svenssons motioner, måtte till bidrag för anläggning af nya samt omläggning eller förbättring af backiga eller eljest mindre goda vägar till Kongl. Maj:ts disposition för år 1880 anvisa 200,000 kronor.

Efter uppläsning af denna hemställan yttrade

Herr Widmark: Herr Talman! Mine Herrar! Då Stats-Utskottet ansett sig icke kunna fästa afseende vid den af mig med flere afgifna motionen om förhöjning i anslaget till väganläggningar, anhåller jag att få lägga några ytterliga skäl till dem, som i motionen anförts. Jag ber då först och främst att få anställa några jemförelser och meddela några uppgifter.

För tidsperioden 1 Juli 1877—30 Juni 1880 uppgår norska statens bidrag till vägarbeten (lands- och utfartsvägar) i rundt tal till 2,036,870 kronor, eller för hvarje år till 678,956 kronor. Med tillägg af kostnaderna för vägundersökningar, aflöningar till tjänstemän m. m. uppgick "vejbudgeten" för året 1 Juli 1877—30 Juni 1878 till 736,000 kronor. I Sverige deremot har vägbyggnadsfonden under

de senare åren varit 200,000 kronor. De anslag, Riksdagen innevarande år derutöfver anvisat, uppgå till 105,000 kronor. Således utgå i år 305,000 kronor till väganläggningar och vägförbättringar. För nästkommande år har Kongl. Maj:t äskat till vägbyggnadsfonden 200,000 kronor, och att anvisas af förut beviljade anslag 45,000 kronor, eller tillsammans 245,000 kronor.

I Norge, hvilket lands förhållanden så ofta jemföras med våra, utgifves således årligen nära tre gånger så stort belopp för nu i frågavarande ändamål, som i Sverige.

För närvarande hvila uti väg- och vattenbyggnadsstyrelsen en mängd ansökningar om statsbidrag för vägarbeten. Den beräknade kostnaden för dessa utgör 2,201,934 kronor 30 öre, deraf kostnaden för arbeten, för hvilka förslag blifvit uppgjorda efter år 1867, uppgår till 1,429,317 kronor 71 öre.

Härförutom finnas hos länsstyrelser och lokala myndigheter en mängd vägundersökningshandlingar med tillhörande kostnadsförslag, de senare uppgående till högst betydliga kostnadsbelopp, men hvilka handlingar myndigheterna för närvarande icke anse lämpligt att till Kongl. Maj:t insända, allt emedan föga sannolikhet förefinnes för att, — i anseende till vägbyggnadsfondens obetydlighet i förhållande till behovet — erhålla statsunderstöd för dessa arbetens utförande.

Under de senare riksdagarne hafva motioner gång efter annan varit väckta af personer från skilda delar af fäderneslandet, och hvilka motioner afsett höjning af denna vägbyggnadsfond. Framställningar till Kongl. Maj:t hafva äfven från en del länsstyrelser under denna tid inkommit i samma syfte. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader hade äfven vid förra riksdagen *dels* anhållit hos Kongl. Maj:t om nådig proposition till Riksdagen om anslag för fem större väganläggningar, uppgående den därför beräknade kostnaden till ett sammanlagdt belopp af 270,600 kronor, och *dels* om nådig proposition till Riksdagen angående vägbyggnadsfondens höjande till 300,000 kronor. detta senare emedan enligt styrelsens underdåniga memorial då föreläge planer för fyratiotre särskilda väganläggnings- och vägförbättringsarbeten, hvilka vore af den omfattning, att deras understödjande med statsbidrag till vanligt belopp skulle medtaga en summa af 600,000 kronor.

I bilagan till Kongl. Maj:ts nådiga proposition till förra Riksdagen, angående statsverkets tillstånd och behof, påpekades såväl dessa fem vägarbetens vigt samt det önskvärda deri, att desamma kunde varda hugnade med statsbidrag, hvilket dock utan fara borde kunna till en lämpligare tidpunkt uppskjutas, som äfven önskvärdheten deraf. att nu ifrågavarande fond blefve höjd till det belopp, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit.

Af bilagan till den nådiga statsverkspropositionen för i år synes, att ofta nämnde styrelse äfven nu framhållit önskvärdheten af att fonden måtte förhöjas, men, med afseende dels derpå, att Kongl. Maj:t icke vid styrelsens här ofvan nämnda framställning af år 1877 fästat nådigt afseende och dels i anseende dertill, att konjunkturerna inom landet äro särdeles tryckta, ansåg styrelsen sig denna gång icke böra

Om anslag till väganläggningar och vägförbättringar.
(Forts.)

Om anslog till väganläggningar och vägförbättringar.
(Forts.)

ifrågasätta större anslag till vägbyggnadsfonden än hittills. Styrelsen för statens jernvägsbyggnader, som har samma chef som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har deremot med åberopande af samma skäl, som de af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförda, nemligen billigheten å arbete och materiel samt behovet af arbetsförtjenst eller, med andra ord, de tryckta konjunkturerna i landet, hos Kongl. Maj:t gjort underdånig hemställan om förhöjning i anslaget till jernvägars byggande utöfver det i sådant afseende förut anvisade belopp. Kongl. Maj:t har derom framlagt förslag till Riksdagen, och denna har redan dertill lemnat sitt bifall. Samma skäl, de tryckta konjunkturerna i landet, har således fått verka till en förhöjning i jernvägsbyggnadsanslaget och till ett bibehållande af vägbyggnadsfonden vid det belopp, som såväl af myndigheterna som af den allmänna meningen anses för lågt. Detta är anmärkningsvärdt, för att icke säga egendomligt. När skall det väl vara mera lämpligt, mera nödvändigt och mera i sin ordning, än just nu, att öka denna byggnadsfond, för hvilket så många röster tidt och ofta höjt sig? Här liksom i min motion har jag sökt visa, att nästan öfver allt i Sverige förefinnas förslag till viktiga och nödvändiga väganläggningar, hvilka blott vänta på erforderligt statsbidrag för att blifva utförda. Det råder redan nu brist på tillfällen till arbetsförtjenst, och det finnes ju ingen anledning antaga, att denna brist skall blifva mindre under ett kommande år, snarare tvärtom. Vid sådant förhållande synes det mig vara både rätt och nödvändigt att försätta Kongl. Maj:t i tillfälle att i större omfång än hittills med statsunderstöd bispringa de så nödvändiga väganläggnings- och vägförbättringsarbetena, ty under tider, sådana som de närvarande, krävas ju för ändamålet mindre statsbidrag och mindre summor af dem, som äro skyldiga dessa anläggningar utföra, på samma gång, som man i någon mån kan minska den arbetslöshet, som är att befara. På samma gång skulle det ju också varda möjligt för en del kommuner att få länge närda önskningsmål i afseende på förbättrade samfärdsmedel uppfylla, och ändtligen skulle för några bland dem, som äro i den nog olyckliga ställningen att sakna alla samfärdsmedel, sådana kunna dem beredas, hvarigenom de svårigheter, med hvilka de nu för deras utkomst och ekonomiska bergning hafva att kämpa, kunde undanröjas.

På grund af hvad jag nu haft äran anføra, och då jag tror att de personer, som äro i den lyckliga ställningen att, i den ort de tillhöra, hafva fullt upp med kommunikationer, icke vilja med sin röst bidraga dertill, att de orter, som äro i saknad af dessa förmåner, längre skola förblifva i denna undantagsställning, vågar jag hemställa, att denna Kammare behagade, med bifall till min derom framställda motion, besluta, att ifrågavarande byggnadsfond skall höjas från det af Kongl. Maj:t äskade och af Stats-Utskottet tillstyrkta belopp af 200,000 kronor till 300,000 kronor.

Häruti förenade sig Herr *J. M. Svensson*.

Herr Engman: Föregående talare har redan upptagit en del af de argument, som jag hade beredt mig på att framhålla, nemligen

att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid sistlidna riksdag ingått till Kongl. Maj:t med underdånig hemställan om ifrågavarande anslags höjande till 300,000 kronor, af skäl, att då hos styrelsen förelågo icke mindre än 43 arbetsplaner med en beräknad kostnad, som uppgick till den stora summan af omkring 600,000 kronor. Men Herr Civilministern fann icke då skäl att vid denna styrelsens framställning fästa afseende, utan åskade för ändamålet endast 200,000 kronor, hvilket belopp ock på Stats-Utskottets tillstyrkan af Riksdagen beviljades i likhet med hvad under flera föregående år varit fallet. Då emellertid, såsom den föregående talaren upplyst, de ansökningar om anslag till anläggning eller förbättring af vägar, som för närvarande hvilat hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, representera en summa, som uppgår icke allenast till hundratusentals, utan till milliontals kronor, tror jag att det af Utskottet åberopade skälet för dess afstyrkande af motionen, nemligen att giltig anledning icke förefunnes att föreslå förhöjning uti det af Kongl. Maj:t åskade beloppet, 200,000 kronor, icke håller stånd.

Och hvad angår Herr Civilministerns yttrande till statsrådsprotokollet, att han, i anseende till de tryckta tiderna, icke kunde tillstyrka Kongl. Maj:t att för ifrågavarande ändamål för nästkommande år af Riksdagen begära mer än nyssberörda belopp, eller 200,000 kronor, så ber jag att få erinra, att för mig synes det just i år vara skäl att höja anslaget, enär arbetsprisen äro billiga och man dymedelst kunde bereda arbetsförtjenst åt en mängd arbetare, som till följd af brist på arbete emot sin vilja måste gå sysslolösa. Hvar och en enskild person, som behöfver få ett arbete utfördt, söker ju att passa på, då detta kan ske så billigt som möjligt; och det bör enligt mitt förmenande äfven staten göra. Och derföre anser jag det vara skäl att, på sätt motionärerne föreslagit, höja anslaget till 300,000 kronor.

Ser man nu på den af Utskottet tillstyrkta summan, eller 200,000 kronor, och fördelar den på hvart och ett af rikets 24 län, så belöper sig på hvarje län i rundt tal något öfver 8,000 kronor; och hvart vill man komma med en så liten summa. Luom det kommittentskap jag representerar finnas för närvande flera förslag till väganläggningar och förbättringar med en sammanlagd beräknad kostnad af ungefär 200,000 kronor, och få vi då för hela länet icke mer än cirka 8,000 kronor, så blir den hjälp vi kunna påräkna så godt som ingen. Detta gäller under samma förutsättning Vesternorrlands län, hvars landsting ändock har för 3 år beviljat ett årligt belopp af 15,000 kronor till väganläggningar och vägförbättringar inom länet med vilkor att $\frac{1}{3}$ af kostnaderna deraf erhålles derest de vanliga $\frac{2}{3}$ tillskjutas af statsmedel; och hafva vi trott att detta skulle fortskynda vägförbättringarne.

Af hvad jag nu haft äran anföra torde framgå, att det är högsta skäl att nu öka anslaget i fråga till 300,000 kronor; och jag kan derföre icke annat än på det högsta förena mig uti Herr Widmarks härom framställda yrkande, detta så mycket hellre, som detta anslag skall fördelas på alla rikets län, der behofven äro mest trängande.

Om anslag till väganläggningar och vägförbättringar.
(Forts.)

Om anslag till
väganläggning-
gar och väg-
förbättringar.
(Forts.)

Herr Bäckström: Jag har endast begärt ordet för att helt och hållet instämma med den förste talaren, emedan jag anser det vara högst nödvändigt, att detta anslag höjes till 300,000 kronor. Jag vill dock icke i likhet med den siste talaren säga, att det är ingenting, om Riksdagen för ändamålet endast beviljar 200,000 kronor. Men jag anser det vara en ren hushållning att nu höja anslaget, och då bör man icke hålla på 100,000 kronor, helst man genom denna summas användande till det af motionärerne föreslagna ändamål kan bereda en stor ekonomisk fördel åt en mängd fattiga personer och på samma gång sätta staten i tillfälle att få välbehöfliga arbeten utförda för billigt pris.

Jag förenar mig derföre uti det af Herr Widmark i ämnet framställda yrkande.

Herr Ivar Månsson: För min del tror jag skäl förefinnas att yrka bifall till Utskottets förslag, så mycket hellre, som jag anser, att det icke skulle vara med en god statshushållning förenligt att i tider, sådana som dessa, höja i frågavarande anslag. Visserligen har man såsom skäl för en sådan åtgärd anfört, att staten egde tillgångar dertill; men, mine herrar, då dessa icke kunna på annat sätt åstadkommas, än på skuldsättningens väg eller genom att lägga nya skatter på det svenska folket, så, och ehuru genom det föreslagna sättet skulle beredas tillfälle till afhjelpande af den för handen varande arbetsbristen, kan jag likväl icke finna annat, än att denna utväg är onaturlig; och således att, då vi en gång komma att sluta med vårt nu forcerade jernvägsbyggande, tidpunkten skall vara inne att öka ifrågavarande anslagssumma, men nu synes det mig icke vara skäl att höja densamma.

Hvad det talet beträffar, att penningar skulle blifva fördelade på 24 län, tror jag icke en sådan fördelning sker, ty hvad särskildt angår Malmöhus län, har, så vidt jag vet, nämnda län icke fått ett öre af detta anslag på många år; och i öfrigt tror jag mig veta, att detta anslag blifvit beviljadt åt de nordligare länen af vårt land — der ju också helt naturligt de flesta vägförbättringarne tarivas.

Men vi hafva redan beviljat ett betydligt tillskott till byggande af jernvägar i Norrland, och förmodligen komma flera sådana anspråk inom kort under ompröfning, såsom frågan om södra Dalarnes jernväg, så att ännu mera till jernvägsbyggnader kommer att utgå. Jag tror derför, att det icke för närvarande är skäl att höja det anslag, som nu är i fråga, hvarför jag yrkar bifall till Stats-Utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Biesert: Jag är af alldeles motsatt åsigt mot den föregående talaren. Jag tror nemligen, att Riksdagen skulle handla välbetänkt, och att det skulle vara för staten gagnande, om Riksdagen kunde för nästa år bevilja begärd förhöjning i anslaget till allmänna vägar. Det skulle i dubbel mån vara lämpligt, ty dels blefve under närvarande förhållanden arbetet billigare och dels beredde man derigenom arbetsförtjenst. För öfrigt skall jag be att få instämma med de talare, som yrkat anslagets höjande till 300,000 kronor.

Herr Liss Olof Larsson: För min del har jag inom Utskottet biträdt det slut, hvartill detsamma kommit, såsom äfven framgår af Utskottets betänkande. Jag medger, att det, på sätt en föregående talare påpekat, vore önskligt att i en tid sådan som den närvarande kunna anslå medel både till vägbyggnader och andra företag för att derigenom bereda arbetsförtjenst, men det finnes en gräns äfven för statens förmåga i detta fall,

*Om anslag till
väganläggningar
och väg-
förbättringar.
(Forts.)*

Man har sagt, att 200,000 kronor är för litet, och man har räknat ut, huru mycket det skulle göra på hvarje län. Men man får icke förbise den omständigheten, att då fråga är om andra större väg-byggnadsföretag, särskilda propositioner vanligen blifva derom framlagda, såsom äfven synes af det föreliggande betänkandet. Således är det icke allenast dessa 200,000 kronor staten utbetalar för vägbyggnader, utan ett betydligt belopp derutöfver. Jag tror dessutom, att i fråga om fördelningen af anslaget till vägbyggnader, väl den allra största delen kommer de norra orterna och äfven den ort jag tillhör till godo. Ty om man ser på de förslag, som ligga inne hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, äro de flesta från de norra orterna. Ser man på Stats-Utskottets nästföregående betänkande, som bifölls, finner man, att i fråga om Norrland Riksdagen varit särdeles frikostig att bevilja medel till arbetsförtjenst, då den utöfver de sex millionerna, som förra Riksdagen beviljat, för nästa år anslagit ytterligare 1,470,000 kronor och för år 1880 sju millioner till jernvägsbyggnader. Det är således en betydlig summa, som kommer de norra länen till godo, och som man kan beräkna skall skaffa arbetsförtjenst åt en hel mängd menniskor. Jag tror, att när jernvägsbyggnaderna i Norrland och tvärbanan till Norge blifva färdiga, och ett uppehåll inträder i statens jernvägsbyggande, tiden är inne att öka detta anslag, men i en tid, då man nedlägger så stora summor på jernvägars byggande och man nödgas pruta på andra anslag, som äro nödvändiga, föreställer jag mig, att vi, som äro närmare intresserade af saken, icke skola hålla så strängt på förhöjning af ifrågavarande anslag.

För min del skall jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Granlund: Då jag varit motionär i denna fråga, torde det tillåtas mig att nämna några ord.

Jag vill då till en början instämma med den förste talaren och motionären i ämnet vid denna riksdag och ber att få fästa uppmärksamheten på, att i den motion, jag för några riksdagar sedan väckte, instämde ett flertal ledamöter från olika provinser af landet, hvilket torde bevisa, att behöfligheten af vägförbättringar är något, som gäller för alla delar af landet. Det är således icke endast Norrland frågan gäller, såsom man kan tro, när man hör talarne från de norra orterna.

En talare före mig yttrade, att just nu, då det är fråga om en förhöjning i skatter för svenska folket, borde icke en förhöjning i ifrågavarande anslag ega rum. Jag vill då fråga: länder icke detta anslag till fördel för svenska folket? Är det icke en fördel och är det icke rättvist att i orter, der kommunikationsmedlen äro dåliga, och

Om anslag
till väganlägg-
ningar och
vägförbät-
ringar.
(Forts.)

der man i sin närhet hvarken har eller kan hoppas få några jernvägar, de mindre vägarne förbättras, så att de ock må kunna tillföra jernvägarne en allt mer och mer ökad trafik. Jag har dock icke synnerligen stor förhoppning, att motionärens framställning nu skall godkännas, ehuru här finnas samma skäl till bifall, som dem Utskottet anfört i fråga om förhöjning af anslaget till jernvägsbyggnaderna, nemligen billiga pris och den arbetsförtjenst, som skulle komma orterna till godo, men jag hoppas, att då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen redan förut inkommit till Kongl. Maj:t med förslag om förhöjning af ifrågavarande anslag, och då under många år motioner blifvit väckta, som visa att behofvet är allmänt, Kongl. Maj:t icke skall underlåta att till en annan Riksdag afgifva proposition om anslagets förhöjande till 300,000 kronor.

Jag skall emellertid instämma med motionären samt yrkar bifall till hans motion och afslag å Utskottets betänkande.

Herr Hellgrén: Då jag instämt i Herr Widmarks motion, vill jag nu endast anföra, det jag i allo instämmer i dennes yttrande och yrkar bifall till det af honom framställda förslaget.

Herr Bäckström: Med anledning af det utaf en talare här fälda yttrandet, att, sedan Riksdagen beviljat anslag för jernvägsbyggnader i Norrland, det vore sörgjdt för tillräcklig arbetsförtjenst i dessa orter, ber jag att få erinra, att från Norrbottens södra gräns till Sundsvall är 52 mil och derifrån till den ort, der jernvägsarbeten nu bedrifvas, omkring 12 till 13 mil, således omkring 63 mil från Norrbottens södra gräns till nu pågående jernvägsarbeten. Från Norrbottens södra gräns till Enontekis är 60 mil, och således skulle de, som derifrån sökte arbetsförtjenst vid jernvägsbyggnaden, hafva en väg dit af omkring 113 mil. Jag hemställer om det vid sådant förhållande kan såsom skäl för afslag å den begärda förhöjningen i nu ifrågavarande anslag åberopas, att i Norrland ändock är beredt tillfälle till arbetsförtjenst genom der pågående jernvägsbyggnad. Af hvad jag nu sagt torde framgå, att det egentligen icke är norrländingar — åtminstone icke befolkningen i de nordligare delarne — som vid sistnämnda arbetsföretag få någon arbetsförtjenst, utan att denna tillkommer de närmare dessa trakter boende samt befolkningen från sydligare landsdelar. Dessutom är ju det ifrågavarande anslaget till vägförbättringar afsedt icke för Norrland allenast utan för hela riket. Jag har velat erinra om detta, på det man icke må föreställa sig, att genom jernvägsbyggnaderna i Norrland hela befolkningen derstädes har tillfälle till arbetsförtjenst.

Herr L. J. Larsson: Jag skall endast anhålla att få instämma med dem, som yrkat afslag å Utskottets betänkande och bifall till den i ämnet afgifna motionen.

Herr Nils Petersson: I likhet med Herr Liss Olof Larsson anser jag, att man icke för närvarande borde tala så mycket om

detta anslag. Så länge vi bygga jernvägar och dertill ärligen anslå flera millioner, kan det icke vara riktigt att, för beredande af arbetsförtjenst, öka detta anslag med 100,000 kronor. En annan sak vore, om såsom skäl för en förhöjning i anslaget framhölles behovet af lättare kommunikationsled i något särskildt fall. Men yrkar man förhöjning endast för att dermed bereda tillfälle till arbetsförtjenst, hemställer jag, huruvida nu kan vara rätta tidpunkten att för sådant ändamål bevilja en tillökning i anslaget, och om vi dertill hafva tillgångar. För min del tror jag, att man till dessa frågor måste obetingadt svara nekande. Om vi en gång komma att sakta med jernvägsbyggande, då kan det vara godt att öka detta anslag och låta de arbetare, som haft arbete vid jernvägsbyggnad, få öfvertaga arbetet vid vägarne. För öfrigt tycker jag, att det är besynnerligt, att just från Norrland höres klagan om bristande arbetsförtjenst. Om jag icke är illa underrättad, komma de flesta arbetarne vid jernvägsbyggnaden upp från södra delarne af landet. En talare på norrlandsbänken sade visserligen, att befolkningen från Norrbotten hade 63 mil till jernvägsarbetena, men de, som komma från Blekinge och Skåne hafva ju 100 mil och deröfver. Jag tycker dessutom, att det kunde vara ganska nyttigt, om vi en sommar kunde få hafva våra drängar hemma och få någon nytta af dem. När staten släpper till så mycket penningar som nu till allmänna arbeten, borde man vara belåten. Vi hafva förr upplevat lika svåra tider som nu, utan att vidtaga utomordentliga åtgärder. Jag kan således icke finna några skäl att vid denna tidpunkt öka det ifrågavarande anslaget och yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Om anslag till väganläggningar och vägförbättringar.
(Forts.)

Herr Widmark: I anledning af ett yttrande, som här blifvit fäldt, att det hufvudsakligen vore i Norrland som vägförbättringar vore behöfliga, ber jag att, till hvad en annan talare här yttrat, få tillägga en hänvisning till Kongl. Maj:ts proposition vid förra riksdagen, der bland de af mig förut omnämnda, till Styrelsen för väg- och vattenbyggnader inkomna ansökningar om statsbidrag till vägförbättringar, förekomma två större företag, nemligen ett i Jönköpings län, för hvilket begärdes 64,000 kronor, och ett i Vermlands län, för hvilket begärdes 168,000 kronor. Det håller sålunda icke streck, att dessa större vägföretag, som Kongl. Maj:t ansett nyttiga och nödvändiga och som endast vänta på anslag, hufvudsakligen skulle förekomma i Norrland.

Herr Abr. Rundbäck: Man må här försöka att huru mycket man vill göra gällande behovet af förbättrade vägar och af tillfälle till arbetsförtjenst under närvarande tider, kan jag dock för min del icke annat än instämma med dem, som anse, att ingen tidpunkt är olämpligare än den närvarande att höja detta anslag. Vi hafva en statsbrist för år 1878 och vi hafva en ännu större att vänta för år 1879. Jag fruktar äfven, att inkomsterna för år 1880 äro mycket för högt beräknade, hvadan vi möjligen kunna få en ganska vacker statsbrist äfven då. Detta har också verkat, att Stats-Utskottet och

Om anslag till
väganläggning-
gar och väg-
förbättringar.
(Forts.)

Riksdagen söka göra besparingar i allt möjligt och neka anslag äfven till de nödigaste ändamål för att icke behöfva allt för kämbart höja skatterna. Jag frågar: är det då rimligt och lämpligt att höja detta anslag, som med skäl kan sägas mera onödigt än många andra. Visserligen skulle förhöjningen i anslaget vara gagnelig i det hänseende, att mera tillfälle till arbetsförtjenst derigenom skulle beredas. Men då staten icke blott genom de i detta betänkande nämnda anslagssummor, utan äfven genom anslaget till jernvägsbyggnader med bortåt 7,000,000 kronor lemnar tillfälle till allmänna arbeten, så synes mig staten för det ändamålet göra alldeles till fyllest. För öfrigt ber jag få inlägga en sagsaga mot den grundsats, att staten under hårda tider skulle vara skyldig att bereda arbetsförtjenst. Det är en farlig grundsats, som endast har till följd att på ett konstladt sätt hålla arbetsprisen uppe, då den enskilde icke kan gifva så hög dagspenning som staten. Det är dessutom min tro, att under många år jordbruket varit i saknad af tillräckliga arbetskrafter och blifvit försummadt af brist på tillgång på tjenstefolk. Jag anser derföre, att då nu jordbrukarne haft ett godt år och särdeles om de få utsigt till ännu ett sådant, kunna de bereda många tusen arbetare nödigt arbete till gagn icke mindre för jordbruket än för arbetarne sjelfva, ty det har varit en olycka för vårt land, att man ryckt loss från sina rötter så många arbetare och från landtmannanäringarne kastat dem hit och dit i landet till jernvägsbyggnader. En del af dessa arbetare har törhända kommit tillbaka med något penningar, om de varit sparsamma, men kanske har större delen återvändt i utblottadt tillstånd för att falla fattigvården till last.

För öfrigt, när en talare på norrlandsbänken förklarar, att 200,000 kronor för detta ändamål är så godt som intet, frågar jag honom, om icke också 1½ gång intet blir intet. Så vidt jag förstår min multiplikationstabell, blir det så. Och om icke något är vunnet med en fördelning af 8,000 kronor på hvarje län, lärer väl 12,000 kronor icke vara stort mera.

Jag instämmer till alla delar i Utskottets förslag.

Herr Hedin: Herr Talman! En ärad ledamot af Stats-Utskottet här midt öfver har sagt, att han för sin del icke ville motsätta sig höjandet af detta anslag, men att tidpunkten icke nu vore inne, utan att man borde uppskjuta dermed, till dess jernvägsbyggnaderna blifvit fullbordade. Häremot kan med fog göras två erinringar; den ena, att i vissa delar af vårt land anläggning af vägar mycket väl behöfves för att de pågående jernvägsbyggnaderna skola kunna komma att göra full nytta; och den andra, att, om vi skynda än så mycket med byggandet af vägar, vi dock kunna vara vissa om att tillräckligt ändock återstår, sedan jernvägsbyggnaderna blifvit fullbordade. Ty vi stå i detta fall inför ett behof, som är icke mindre än kolossalt.

En vän på skånebänken yttrade, att, såvidt han kunde erinra sig, Malmöhus län under många år icke undfått del af ifrågavarande anslag. Det kan väl så vara och förklarar sig ganska lätt. Det är derför att Malmöhus län redan befinner sig "på god väg" — för att

så säga då vi nu äro inne på tal om vägar. Så vidt jag minnes, är förhållandet mellan antalet vägmil och arealen fastland sådant, att Malmöhus län härutinnan är lyckligare lottadt än någon annan del af vårt land, eller inemot fyra gånger bättre än medeltalet för Sverige i sin helhet.

Om anslag till väganläggningar och vägförbättringar.
(Forts.)

Jag vill med afseende å det nämnda stora behovet anföra några siffror, som återfinnas i senaste sammandraget af femårsberättelserna:

I väg- och vattenbyggnadsstyrelsens senaste berättelse finner man väl, att under åren 1841—1876 ej mindre än 477 mil väg anlagts eller blifvit omlagda och förbättrade med understöd af allmänna medel. Men går jag till det nyssnämnda sammandraget, finner jag, att i hela Sveriges rike finnes i medeltal 1,53 mil väg på hvarje kvadratmil fastland. Under detta medeltal falla de 6 norra länen, af hvilka 4 icke ens hafva en mil väg på kvadratmilen, af dem åter tre under $\frac{1}{2}$, hvar ibland ett, Norrbottens län, till och med har föga mer än $\frac{1}{10}$ mil väg på kvadratmilen. Jag tänker, att här återstår tillräckligt mycket att göra, äfven om arbetena skulle påskyndas derigenom att anslaget nu höjdes, för att det icke skall saknas arbetsförtjenst vid vägarbeten, äfven sedan jernvägsbyggnaderna blifvit afslutade.

Med anledning häraf yrkar jag bifall till motionärens förslag.

Herr L. J. Larsson: Det var med anledning af talarens på kalmarbänken yttrande, jag begärde ordet. Det förundrar mig på det högsta, att man kan fälla ett sådant yttrande. Jag kommer i håg att Kronobergs län just under åren 1868 och 1869, som icke voro af de bästa åren, erhöil till en enda väg ett anslag af 150,000 kronor. Hur kan man då i denna stund framkomma med en sådan fras, som han gjort.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Granlund: Med anledning af min ärade väns på vextöbänken yttrande skall jag be att få säga några ord. Jag hade trott, att han såsom folkskoleinspektör skulle hafva bättre erfarenhet, ja, en bitter erfarenhet om de dåliga vägarne, då han till följd af sin berättning ofta måste resa, men af hans yttrande kan man antaga, att Kronobergs län icke har behof af några vägomläggningar eller nya vägar. Jag kan icke gå in på den åsigten, att det är ett onödigt anslag, Riksdagen beviljar, om den bifaller den begärda förhöjningen. Kan det vara onödigt att förbättra vägarne och borttaga svåra backar derå? Landsvägarne måtte väl också tillhöra rikets kommunikationslinier. Om det till exempel till en statens jernväg är dåliga vägar, men till en hamn, som ligger på något längre afstånd, är bättre vägar, så drager sig trafiken åt hamnen, och jernvägen förlorar derpå — ett motsatt förhållande skall inträffa om landsvägen till jernvägen förbättras.

Densamme talaren sade också, bland annat, att just i sådana tider, som de nuvarande, icke vore skäl att höja detta anslag, då vi hafva så mycket jernvägsbyggnader i gång, och att hvad staten utför gemenligen varder för dyrt. Men staten bygger icke på egen bekostnad

*Om anslag
till väganlägg-
ningar och
vägförbät-
ringar.*
(Forts.)

dessas vägar, utan kommunerna erhålla ett visst bidrag dertill och få sedan sjelfva ombesörja väganläggningen. Vanligen få kommunerna betala två tredjedelar af anläggningskostnaden, och då måste man väl medgifva, att staten icke får betala för mycket eller att arbetet därför fördyras. Den ärade talaren sade vidare, att man genom dessa anslag drager arbetarne från jordbruket till väg- och jernvägsbyggnadsföretagen. Jag tror, att denna ström har mycket minskats på senare åren, och att jordbruket har god tillgång på arbetare. Jag talade härom dagen med en ingenjör vid den norrländska jernvägsbyggnaden, som sade, att man med vemod måste skicka tillbaka $\frac{2}{3}$ af dem, som komma dit för att söka arbete, således är icke brist på arbetskrafter. Det är gifvet, att under sådana år, som det nuvarande, komma jordbrukarne att så mycket som möjligt indraga sina arbetsföretag, då de måste sälja sina varor till så billigt pris som i år, och då blir tillgången på arbetare mer än någonsin riklig och tiden i flera hänseenden lämplig för allmänna arbeten.

Jag fortfar att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det är af representanter från flera håll af vårt land uppgifvet i Stats-Utskottet, att en stor del af sådana vägar, som byggas med statsmedel, långt ifrån försvarligt underhållas, och då så är förhållandet, tror jag man bör hålla igen vid beviljande af medel för dylika företag. Dessa medel komma stundom genom entreprenad hemmansegarne sjelfva till godo. Jag tror, att det är skäl tänka sig noga för, innan man beviljar allt för stora summor till detta ändamål. Då dertill kommer, att Riksdagen redan beviljat 1,470,000 kronor öfver det förut beviljade anslaget för jernvägsbyggnader i Norrland och 7,000,000 för nästkommande år, alltså mer än en million öfver den vanligtvis beräknade summan; och då vidare, hvad Norrland beträffar, arbetsprisen, efter uppgift af personer, som hafva reda derpå, i vissa trakter stå mera än en tredjedel under hvad dagsverkspriset förut varit, så att för samma summa der kan nu utföras betydligt mera arbete än förut, hemställer jag, om icke rätt många skäl tala för bifall till Stats-Utskottets förslag, hvarom jag anholder.

Herr Granlund: Med anledning af hvad den siste ärade talaren yttrade, så medgifves att det kan väl vara möjligt, att vägarne på somliga ställen icke underhållas så bra, som det vore att önska, men dertill äro vederbörande skulden, som hafva skyldighet att afsyna dessa vägar, och göra kronolänsmännen det icke, så är det Konungens Befallningshafvande, som bör tillse, att de fullgöra sin skyldighet. Det är gifvet, att andra vägar icke få anslag än sådana, som kommunerna äro skyldiga att underhålla och förut åtagit sig underhålla och dessa vägar böra af vederbörande afsynas.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de meningar, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet, att det ifråga-

varande anslagets belopp måtte bestämmas till 300,000 kronor. Herr Talmannen fann den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en omröstningsproposition, lydande sålunda:

Om anslag till väganläggningar och vägförbättringar.
(Forts.)

“Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet N:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat att, till bidrag för anläggning af nya samt omläggning eller förbättring af backiga eller eljest mindre goda vägar, till Kongl. Maj:ts disposition för år 1880 anvisas 300,000 kronor.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, utföll med 100 ja mot 55 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

Punkterna 2—12.

Biföllos.

I *punkten 13* hade Utskottet gjort följande hemställan:

“att nu gällande allmänna vilkor och föreskrifter i afseende å de statsbidrag, som blifvit anvisade för väganläggningar och vägförbättringar, brobyggnader, hamnanläggningar, vattenkommunikationer samt sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag, hvilka föreskrifter och vilkor innefattas i Riksdagens underdåniga skrivelser den 23 Maj 1873 (N:o 67 mom. 8 och 68), den 23 April 1874 (N:o 27 mom. 11), den 5 Maj 1876 (N:o 27 mom. 12) och den 20 Maj 1878 (N:o 47 mom. 13), fortfarande skola blifva gällande.“

Beträffande denna hemställan anförde

Herr Hedin: Jag anhåller — Herr Talman — om rättelse af ett tryckfel eller kanske rättare sagdt en felskrifning, emedan felet förekommer så väl i 1877 som 1878 års skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. I andra raden från slutet i Stats-Utskottets hemställan hänvisas till Riksdagens underdåniga skrifvelse den 5 Maj 1876 mom. 12, hvilket bör vara mom. 15, såsom synes af ifrågavarande skrifvelse. På det att detta fel ej må perpetueras har jag ansett mig böra fästa uppmärksamheten derpå.

Vidare yttrades ej. Enligt Herr Hedins yrkande, biföll Kam-

Om anslag till
väganläggning-
ar och väg-
förbättringar.
(Forts.)

maren Utskottets hemställan, med vidtagande af den rättelse, att den af Utskottet med orden "N:o 27 mom. 12" i punkten lemnade hänvisning, i fråga om den deri omnämnda underdåniga skrifvelse den 5 Maj 1876, ändrades till "N:o 27 mom. 15".

Punkten 14.

Bifolls.

§ 4.

Föredrogos och bifollos Stats-Utskottets nedannämnda utlåtande och memorial:

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 19, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

§ 5.

Sedan Herr Talmannen nu aflägsnat sig och Herr vice Talmannen öfvertagit ledning af Kammarens förhandlingar, företogs till behandling Bevillings-Utskottets betänkande N:o 1, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

Punkten 2.

Bifolls.

Punkten 3.

Om ändrad
fördelning af
bränvinsut-
skänknings-
och utminuter-
ingsafgif-
terna.

I sin motion, N:o 21, hade ledamoten af Första Kammaren Herr *H. Sandberg*, med förmälan att den nu stadgade fördelningen af bränvinsutskänknings- och utminuteringsafgifterna, enligt hans åsigt, vore obillig och orättvis, framlagt följande förslag:

"att af samtliga ifrågavarande afgifter halfva beloppet måtte hädanefter indragas till statsverket;

att det återstående beloppet måtte tillfalla de kommuner, der utskänknigen eller utminuteringen utöfvas; samt

att denna förändring måtte träda i verksamhet från och med den 1 nästkommande Oktober, så framt bestående kontrakt eller laga öfverenskommelser ej lägga hinder i vägen därför".

Utskottet hade rörande nämnda motion hemställt,
att densamma måtte lemnas utan afseende.

Ordet begärdes af

Herr Sven Nilsson i Efveröd, som yttrade: Jag kan för min del icke finna de skäl, Utskottet anfört för sitt afstyrkande af den ifrågavarande motionen, fullt giltiga. Då Utskottet i första punkten af betänkandet ansett sig böra göra en anmälan derom, att Utskottet framdeles ville taga frågan om skatteförhöjningen i öfvervägande, hade jag nemligen väntat, att Utskottet skulle låta jemväl förevarande fråga tills vidare hvila på Utskottets bord, så att båda dessa frågor kunnat i ett sammanhang afgöras. Jag kan icke heller finna, att mera skäl tala för den ena frågans uppskjutande till längre fram på riksdagen än för den andras, emedan i så väl Kongl. Maj:ts proposition som motionärens förslag afses beredande af ökade inkomster åt statsverket. Kongl. Maj:t har för sin del i sådant afseende föreslagit förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften, medan motionären velat af de inkomster, som nu tillfalla kommunerna af bränvinsförsäljningsafgiften, bereda statsverket inkomster; och i båda fallen åberopas till stöd för de föreslagna åtgärderna det betänkande, som af den utaf Kongl. Maj:t tillsatta komitén för revision af bränvinslagstiftningen afgifvits. Hvilkendera af dessa utvägar för beredande af ökade inkomster åt statsverket man än tillgriper, tror jag, att man kommer att vidröra komiténs betänkande; och det förefaller mig därför litet ensidigt, om jag så får säga, att icke låta dessa båda frågor, som stå med hvarandra i så nära beröring, komma att af Riksdagen samtidigt behandlas; ty det är alldeles uppenbart, att, om Riksdagen nu afgör den här röreliggande frågan, Riksdagen framdeles, om man finner statsverket vara i behof af ökade inkomster, blifvit fräntagen rättigheten att söka bereda statsverket inkomster på här föreslaget sätt, i hvilket fall ju således ingen annan utväg, att genom förändring i bränvinslagstiftningen öka statsverkets inkomster, kommer att förefinnas, än att höja tillverkningsafgiften. Vid remissen af den Kongl. propositionen förklarade jag emellertid, att jag ansåg det kunna vara mera riktigt att taga en del af inkomsterna från bränvinsbolagen än att öka tillverkningsafgiften. Denna åsigt hyser jag fortfarande och hade således ej väntat det resultat från Utskottet, som nu föreligger utan någon enda reservation.

Då jag således, såsom jag förut sagt, icke anser de af Utskottet för afslag å förevarande motion anförda skäl giltiga, anhåller jag om punktens återförvisande till Utskottet, för att få den föreliggande frågan afgjord i sammanhang med tillverkningsafgiften.

Friherre Fock: Den föregående ärade talaren har anställt en jemförelse mellan Utskottets åtgöranden i första och tredje punkterna af detta betänkande. I den förra har Utskottet hemställt, att frågan om förhöjning i bränvinstillverkningsafgiften måtte få hvila till dess statsverkets behof åtminstone till någon del blifvit pröfvade. I andra och tredje punkterna, likasom i nästföljande fjerde punkten, har Utskottet deremot af helt andra skäl tillstyrkt afslag å enskilda motionärers förslag, emedan dessa motioner afsett väsentliga förändringar

*Om ändrad
fördelning af
bränvinsut-
skänknings-
och utmät-
ningsafgif-
terna.
(Forts.)*

*Om ändrad
fördelning af
brännvinsut-
skänknings-
och utminu-
teringsafgi-
fterna.
(Forts.)*

i nu gällande bestämmelser angående brännvinsförsäljningsafgiftens fördelning.

Riksdagen har sjelf aflåtit en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran att Kongl. Maj:t måtte genom sakkunnige män låta öfverse gällande författningar angående tillverkning och försäljning af brännvin, i syfte att genom lagstiftningen måtte kunna åstadkommas ett kraftigare motverkan af rusdryckers missbruk; och att Kongl. Maj:t sedermera måtte till Riksdagen inkomma med förslag i ämnet. Den komité, som Kongl. Maj:t med anledning af denna Riksdagens begäran tillsatt, har också, beträffande brännvinslagstiftningen, numera afslutat sitt arbete, och komiténs i ämnet afgifna betänkande är inom kort att infövänta till Kongl. Maj:t; och vid sådant förhållande hemställer jag till Kammaren, huruvida det kunde vara lämpligt och riktigt, om Riksdagen nu fattade beslut i en dylik fråga, innan den utredning, Riksdagen sjelf begärt, kommit Riksdagen till handa. Komitén kommer — hvilket den föregående talaren känner lika väl som jag — med ganska genomgripande förslag i detta hänseende, hvilka förslag Riksdagen naturligtvis icke ännu kan hafva reda på. Är det då skäl, frågar jag ytterligare, att Riksdagen i en fråga sådan som den omnämnda fattar sitt beslut, innan den ifrågasvarande utredningen kommit på Riksdagens bord? Det är denna uppfattning, som ledt Utskottet vid fattandet af dess beslut, och i denna uppfattning har Utskottet, såsom herrarne kunna se, varit fullt enigt.

För min del kan jag således icke finna annat, än att Utskottets förslag bör bifallas; den föregående talaren må hafva behagat göra hvilka framställningar som helst.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Den siste ärade talaren behagade fråga Kammaren, huruvida det kunde vara skäl att nu göra någon förändring i försäljningslagen, då man snart hade att vänta komiterades betänkande i frågan. På denna fråga svarar jag alldeles bestämdt nej. Ty det kan icke vara skäl att göra en sådan förändring förr än man får frågan genom komitén utredd. Men jag frågar återigen den ärade talaren, om det kan vara skäl i att förändra eller höja tillverkningsafgiften, innan man fått berörda betänkande från komiterade. Utskottets sätt att gå till väga att behandla denna fråga, förutsätter att det besvarar denna min fråga med ja, ett svar som jag ej kan gilla. Och när Bevillnings-Utskottet beslutit att låta den ena frågan hvila, har jag föreställt mig, att Utskottet äfven bort låta den andra eller nu förevarande fråga hvila, på det att dessa båda frågor, som båda två utgöra viktiga delar i komiterades betänkande och i hvilka jag för min del icke önskade någon förändring för närvarande, kunnat få af Riksdagen i ett sammanhang behandlas, yt lika berättigadt, som det kan vara att för statsinkomsternas skull vidtaga förändringar i tillverkningslagen, måste det äfven, om ej mer, vara att, genom förändringar i försäljningslagen, söka få till statsverket en del af de utaf brännvinsförsäljningen härflytande inkomster, som nu gå till kommunerna; och dessa frågor hafva, såsom jag förut sagt, med hvarandra ett så nära sammanhang, att jag icke hade väntat att få se

dem vara af Utskottet skilda åt. Skulle punkten blifva återremitterad, hoppas jag också, att åtminstone denna Kammares ledamöter i Utskottet skola försöka att få behålla den der, tills frågan om skatten på bränvin jemväl till afgörande i Riksdagen förelägges, och jag vidblifver således mitt förut framställda yrkande.

Om ändrad fördelning af bränvins- skänknings- och utminu- ringsafgif- terna.
(Forts.)

Friherre Fock: Jag ber endast få fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att frågan gäller i ena fallet en förhöjning i tillverkningsafgiften, som icke medför den allra ringaste rubbning i tillverkningslagen, och i andra fallet en rubbning af de grunder, hvarefter försäljningsafgifterna skola fördelas, innan ännu Riksdagen erhållit kännedom om de grunder, som Kongl. Maj:t på Riksdagens egen begäran kan komma att framlägga.

I öfrigt anser jag mig böra nämna, att Första Kammaren redan fattat beslut och bifallit Utskottets hemställan. Skulle nu Andra Kammaren behaga återremittera betänkandet i denna del, så föreställer jag mig, att följden blir blott den, att Utskottet måste anhålla, det Kammaren ville fatta beslut.

Jag fortsätter mitt yrkande om bifall till punkten.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, bifölls Utskottets hemställan.

Punkten 4.

Utskottet hade i denna punkt yttrat sig öfver Herr *A. Svenssons* inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 107, deri föreslagits att § 24 mom. 1 af Kongl. förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. den 24 Augusti 1877 måtte erhålla påföljande förändrade lydelse: "Utaf de afgifter — — — insätts i landträn- riet två femtedelar ($\frac{2}{5}$) för landstingets räkning för att af detsamma förvaltas och användas till ändamål, som för länet nyttiga äro."

Om ändring af § 24 mom. 1 i Kongl. förordningen ang. villkoren för försäljning af bränvin m. m.

Och hade Utskottet i anledning af denna motion anfördt:

"Med afseende å den olika vigten och omfattningen af de uppgifter, som å ena sidan landstingen, å den andra hushållningssällskapen hafva att fylla, synes det Utskottet visserligen billigt, att landstingen tillerkännas någon del af de bränvinsförsäljningsmedel, som nu tillfalla hushållningssällskapen. Men ehuru Utskottet således erkänner det berättigade i motionens syfte, kan Utskottet likväl, på grund af hvad här ofvan i punkterna 2 och 3 blifvit anfördt, icke för närvarande tillstyrka en så genomgripande förändring, utan hemställer,

att Herr Svenssons ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall."

I de åberopade punkterna 2 och 3 hade Utskottet hufvudsakligen framhållit att, då den komité, åt hvilken, enligt Riksdagens begäran, af Kongl. Maj:t uppdragits att öfverse gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin, i syfte att genom lagstiftningen måtte kunna åstadkommas ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, inom kort torde inkomma till Kongl. Maj:t med sitt förslag,

Om ändring af § 24 mom. 1 i Kongl. förrordningen angående vilkoren för försäljning af brännvin m. m.

och sannolikt den framställning i ämnet, som Kongl. Maj:t i anledning af nämnda förslag kunde finna skäligt att hos Riksdagen göra, redan vid nästa års riksmöte vore att vänta, det måste anses olämpligt att nu utan särdeles viktiga skäl vidtaga genomgripande ändringar i gällande brännvinslagstiftning.

(Fortf.)

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst yttrade

Herr Lyttkens: Jag har ingenting att invända mot det slut, hvartill Utskottet kommit, men jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamheten å den af Utskottet begagnade motivering. Vid denna punkt har icke Utskottet, såsom vid den föregående, allenast åtnöjt sig med att upprepa, att frågan om brännvinslagstiftningen är beroende på pröfning af en komité och sagt att motionen därför bör lemnas utan afseende, utan här har Utskottet tillika uttalat ett gillande af motionens syfte. Utskottet säger nemligen:

”Men ehuru Utskottet således erkänner det berättigande i motionens syfte, kan Utskottet likväl“ etc.

Det är just detta syfte, som jag skall be att få något närmare belysa. Meningen är, att taga bort dessa medel från hushållningssällskapen och lägga dem till landstingen. Det är visserligen sant, att både hushållningssällskapen och landstingen hafva till uppgift att befordra länets gemensamma intresse såväl i hushållningsangelägenheter som andra angelägenheter, men deras verksamhetskrets är i många stycken så olika, att den enas icke kan inskränkas utan att på samma gång den andras utvidgas. De klomplettera, så att säga, hvarandra och utgöra ett helt, som verkar för ett gemensamt mål. Men landstingen hafva framför hushållningssällskapen den förmånen, att de ega en beskattningsrätt. De kunna för sina behof uttaxera medel på länets invånare, och det har till och med gått så långt, att man ansett, att de kunna ingå borgensförbindelser. Deremot hafva hushållningssällskapen inga dylika medel, utan blott vissa obetydliga årsafgifter af sina ledamöter, hvilka afgifter äro olika stora i olika län, men för den verksamhet, som hushållningssällskapen utöfva, af ringa inflytande. De hufvudsakligaste medel, som de röra sig med, äro brännvinsmedlen. Om dessa frantagas hushållningssällskapen, så måste deras verksamhet inskränkas och blifva af ingen betydighet. Dessutom skulle i vissa län, såsom Göteborgs och Bohus län, Malmöhus län och Östergötland, der de förnämsta städerna, Göteborg, Malmö och Norrköping, utgöra särskilda landstingsområden, dessa städer, om man tager bort brännvinsmedlen från hushållningssällskapen och lägger dem till landstingen, få behålla icke allenast den hittills varande delen, som gått till landstingen, utan äfven den del, som dessa städer nu utbetalar till hushållningssällskapen. Det kan visserligen sägas, att måhända ingen orättvisa derigenom sker, emedan medlen inflyta i städerna. Men jag tror, att äfven dessa städer hafva det gemensamma intresse för länets framåtskridande, att det åtminstone icke är för mycket begärtdt, att de utbetala en del af dessa medel till hushållningssällskapen. då de i allt fall äro befriade såväl från de

gemensamma landstingsafgifterna som utbetalande af den femtedel, som eljest af bränvinsmedlen utbetalades till landstingen.

Af alla dessa omständigheter och då frågan om bränvinslagstiftningen är beroende på utredning af en komité, anser jag att man, under åberopande af sistnämnda förhållanden, icke bör ingå i vidare pröfning af motionen. Då Första Kammaren, med ogillande af motiveringen, bifallit punkten, och jag för min del icke ens i motiveringen vill gilla motionens syfte, yrkar jag att Kammaren, i likhet med hvad Första Kammaren gjort, måtte ogilla motiveringen, men för öfrigt bifalla Utskottets förslag.

*Om ändring
af § 24 mom.
1 i Kongl. för-
ordningen ang.
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

Friherre Fock: Jag vill icke vid detta tillfälle uppröra striden mellan landstingen och hushållningssällskapen. Det är möjligt, att Utskottet icke så väl uttryckt sin mening som önskligt hade varit, men jag skall anhålla att med några ord få antyda denna mening, om icke Utskottet varit tillräckligt tydligt.

Det har förefallit Utskottet, såsom icke gerna försvarligt, att i åtskilliga län det förhållande eger rum, att den andel, som hushållningssällskapet erhåller af försäljningsafgifterna, icke allenast är lika stor som landstingets, utan betydligt större. Ja, det finnes ett län, der den andel, som hushållningssällskapet har, är åtminstone 4 eller 5 gånger så stor som landstingets andel. Det är med hänsyn till detta förhållande, som väl icke kan kallas billigt och som väl icke kan i längden — lagstiftningen må för resten gestalta sig huru som helst — förfarande ega bestånd, Utskottet velat göra motionären rättvisa. Motionären har för öfrigt lika litet som Utskottet afsett en sådan fördelning af hushållningssällskapens andel, att hvad de afstå skulle tillfalla någon af de städer, som bildade egna landstingsområden, utan af de andelar, som förut tillfallit hushållningssällskapen, skulle enligt motionärens mening, såvida jag uppfattat den riktigt, en större eller mindre del öfverlemnas till landstingen. Detta har varit Utskottets uppfattning, och då den ärade talaren icke haft något att erinra mot det slut, hvartill Utskottet kommit, har jag blott velat yttra dessa ord för att upplysa om hvad Utskottet egentligen menat.

Herr Lyttkens: Om jag förstod den siste talaren rätt, var det hans mening, att en del af de medel, som från städer, som icke deltaga i landsting, nu tillfalla hushållningssällskapen, skulle komma att tillfalla landstingen. Detta vore dock en oegentlighet, ty då med dessa städer är det särskilda undantagsförhållandet, att de ej deltaga i landsting, böra de väl ej heller bidraga till landstingen med afgifter. Skall någon del af dessa afgifter indragas från hushållningssällskapen, ville jag för min del rösta för, att denna del inginge till statskassan, men icke tilldelades hvarken städerna eller landstingen, af hvilka derigenom en del komme att få betydligt större inkomster än andra. För min del anser jag, som sagdt, denna fråga tåla en noggrann utredning och att, innan denna egt rum, mau ej bör på förhand binda sig. Första Kammaren har med uteslutande af motiveringen bifallit punkten, och jag tror, att vi göra klokast i att följa exemplet. Efter

*Om ändring
af § 24 mom.
I Kongl. fö-
ordningen ang.
vilkoren för
försäljning af
brännvin m. m.
(Forts.)*

en noggrann utredning af hithörande förhållanden är det ju möjligt, att man kan komma att slå in på en annan väg, till exempel att, då hushållningssällskapet i ett län af brännvinsmedlen erhållit en viss summa, till exempel 20,000 eller 30,000 kronor, det öfverskjutande beloppet inflyter till statskassan eller ock måhända kan fördelas på de hushållningssällskap, som hafva endast en liten andel i dessa medel, exempelvis endast 1,000 à 2,000 kronor. Att deremot så här i en hastig vändning fatta sådant beslut om motiveringen, som af Utskottet föreslagits, anser jag icke vara lämpligt. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag i denna punkt, men med ogillande af motiveringen.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets yttrande i dess helhet och dels på det yrkande, Herr Lyttkens framställt, samt fann den förra af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller i dess helhet hvad Bevillnings-Utskottet anfört och hemställt under 4:de punkten af utlåtandet N:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottets hemställan lemnat bifall, men ogillat den därför af Utskottet använda motivering.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 53 ja mot 72 nej; hvadan Kammaren beslutit enligt nej-propositionen.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

§ 7.

Till föredragning förekom Banko-Utskottets memorial N:o 3, i fråga om afskrifning nr Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar.

Herr Sjöberg begärde ordet och anförde: Jag tillåter mig hemställa, att namnen på de personer, hvilkas lån här är fråga att afskrifva, icke måtte uppläsas. Den pröfning, Kammaren kan lemna åt ifrågavarande ärenden, är af den beskaffenhet, att det icke blott vore

tidsödande, utan äfven ändamålslost att uppläsa dessa namn; och jag vågar för den skull hos Herr Talmannen anhålla om proposition på hvad jag sålunda hemställt.

Det sålunda föreslagna föredragnings sättet antogs, hvarefter Kam-maren biföll memorialet.

Då derefter till behandling förekom samma Utskotts memorial N:o 4, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar, beslöt Kam-maren, uppå hemställan af Herr Sjöberg, att samma föredragnings sätt, som vid memorialet N:o 3 iakttagits, äfven här skulle följas, hvarefter memorialet af Kam-maren bifölls.

§ 8.

Till afgörande förekom Banko-Utskottets utlåtande N:o 5, i fråga om förhöjning af den f. d. Registratorn vid Riksbankens afdelningskontor i Malmö C. J. Westrell vid erhållet afsked meddelade pension. *Om förhöjd pension för f. d. Registratorn C. J. Westrell.*

Utskottet hade hemställt,

att Herr *T. Flensburgs* inom Andra Kam-maren afgifna motiou, N:o 16 — i hvilken var föreslaget att bemålde Westrell måtte, vid af Herrar Bankofullmäktige beslutad öfverflyttning på bankens pensionsstat, få åtnjuta en årlig pension af 1,600 kronor, att utgå från och med innevarande års början — icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Motionären, Herr Flensburg, yttrade: Det är med smärta, som jag funnit att Utskottet icke ansett sig hafva anledning att tillstyrka bifall till min motion. Utskottets betänkande är icke åtföljdt af någon reservation, och jag kan derföre icke hysa synnerligt stor förhoppning om att motionen skall vinna framgång. Icke förty vågar jag ännu en gång vädja till Riksdagens välvilja, att icke säga medlidande, för denne af olyckan hårdt prövade man, hvars talan jag ber att här få föra.

Jag vill ingalunda bestrida vigten af de motiv, som Utskottet an-fört för sitt afstyrkande, men jag ber att få påpeka, att Herr Westrell icke själfmant, utan dertill uppfordrad, lemnat sin befattning, och detta under förutsättning och vilkor att i pension erhålla lika stort belopp, som ordinarie lönen, eller 1,600 kronor. Då den sjuk-dom, hvaraf han lider, måhända är obotlig, men dock, om jag så får uttrycka mig, af periodisk natur, skulle han säkerligen hafva ännu någon tid ansträngt sina yttersta krafter för att till sina förmäns be-låtenhet sköta sin tjenstebefattning, derest han kunnat antaga, att bankofullmäktige icke skulle bifalla den af styrelsen för afdelningskontoret i Malmö framställda ansökan, hvartill jag anser att banko-fullmäktige, med stöd af 90 § i bankoreglementet, varit fullkomligt berättigade.

Det är en sanning, då Utskottet säger att Westrell endast något öfver 10 år varit anställd i statens tjenst, men det är också en san-

*Om förhöjd
pension för f.
d. Registratorn
C. J. Westrell.
(Forts.)*

ning, att han derunder uppnått den höga åldern af 65 $\frac{1}{2}$ år, äfvensom att han är obemedlad och ur stånd att underhålla sig och sin familj med den knappt tillmätta pension af 600 kronor, som bankofullmäktige gifvit honom. Jag vådjar till den aktade ledamot af denna Kammarare, som tillika är ledamot af styrelsen för Riksbankens afdelningskontor i Malmö, huruvida icke de uppgifter, jag nu lemnat rörande mannen i fråga, äro öfverensstämmande med sanna förhållandet.

På grund af hvad jag nu anfört, vågar jag yrka på afslag å Utskottets hemställan och på sanma gång lika vördsamt som ödmjukt, såsom det anstår en supplikant, äfven då han beder om bröd för sin nästa, anhålla att Kammararen måtte lemna bifall till min motion.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Såsom ledamot af styrelsen för Riksbankens afdelningskontor i Malmö, anhåller jag att få vitsorda, att den ifrågavarande personen med nit skött sin tjänst, äfvensom att han är i största behof af den hjälp, som man här för honom begärt. Jag skall emellertid taga mig friheten föreslå, att motionärens förslag bifalles så till vida, att det begärda beloppet nedsättes till 1,200 kronor.

Herr L. J. Larsson: Utskottet har ansett, att det skulle blifva ett farligt prejudikat, om en tjänsteman, som icke mera än tio år varit i statens tjänst, skulle vid afskedstagandet erhålla hela lönen i pension. Det är visst sant, att här föreligga ömmande omständigheter, då mannen är sjuk och fattig och dertill har familj; men i allt fall får staten väl icke anses för någon fattigvårdsanstalt. Jag får derföre anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Af alla de handlingar, som hållits Utskottet till handa för bedömande af denna fråga, framgick, att mannen i fråga med omsorg och nit skött sin befattning, att han gjort sig känd för redbarhet och arbetsamhet, att han, som från ungdomen varit sjuklig, under sin verksamhetsperiod förföljts af motgångar, så att han, då han vid 54 års ålder upphörde med den rörelse han dittills bedrivit, icke kunnat samla någon behållning, att han äfven i utöfningen af sin ifrågavarande tjänst inom banken iakttagit samma redbarhet och arbetsamhet, hvarför han förut gjort sig känd, och i följd deraf äfven under de 10 år han innehade denna tjänst varit banken till stor nytta. Men oaktadt allt detta höjdes icke inom Utskottet en enda röst för bifall till motionen, eller för att Riksdagen i denna sak skulle gå längre än bankofullmäktige gjort. Fullmäktige hafva nemligen på motiven, som i Utskottets betänkande finnas återgifna, bestämt pensionen till 600 kronor och dervid stannade äfven Utskottet, utan att någon reservation emot detta beslut anmäldes. Men om Kammararen för sin del vill, med frångående af den princip som i bankoreglementet finnes uttalad, såsom en akt af välgörenhet höja pensionen, så är det naturligtvis Kammararen obetaget. Men för Banko-Utskottet förelågo icke några skäl, vare sig i form af lång tjänstetid eller andra meriter, att tillstyrka motionen; ty det lär väl icke finnas något enda statens embetsverk, der en tjänsteman efter blott 10 års

tjenstgöring kan påräkna hela sin lön i pension, och Herr Westrell var redan en gammal man, då han inträdde i statens tjänst. Dessa skäl hafva för mig såsom ledamot af Utskottet varit bestämmande, men om Kammaren vill öfva barmhertighet, så är det, som sagdt, Kammaren obetaget. Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Om förhöjd pension för f. d. Registratören C. J. Westrell.
(Forts.)

Herr Berg: Jag vill visst icke i ringaste mån klandra Banko-Utskottet för det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit, men för min del kan jag likväl icke, efter de upplysningar som blifvit meddelade, underlåta att tillstyrka bifall till det af Herr Ola Andersson framställda förslag, att pensionen för Registratören Westrell måtte höjas till 1,200 kronor. Man bör härvidlag besinna, att bemälda tjänsteman icke sjelf begärt sitt afsked, utan att det afdelningskontor, der han varit anställd, med anledning deraf att mannen på senare tiden varit sjuklig, hos bankofullmäktige gjort framställning om hans förflyttande på pensionsstat och i sammanhang dermed hemställt, att han måtte tillerkännas hela lönen i pension. Bankofullmäktige biföllo framställningen i hvad den angick Westrells förflyttande på pensionsstat, men i stället för de af afdelningskontoret föreslagna 1,600 kronor beviljade fullmäktige endast 600 kronor i pension. Det plär väl vara vanligt, att när en tjänsteman mot sin vilja entledigas från sin befattning, han får behålla hela lönen. Någon bestämd rätt i detta afseende har väl icke den ifrågavarande tjänstemannen, då bankoreglementet tillerkänner bankofullmäktige rättighet att, om en tjänsteman vare sig på grund af sjukdom eller andra omständigheter befinnes oförmögen eller mindre lämplig att sköta sin tjänst, honom derifrån skilja och dervid efter ompröfvande tillägga honom hela lönen eller någon del deraf i pension. Frågan synes mig därför uteslutande böra betraktas ur billighetens synpunkt. Och alltför mildt förfar man väl icke, om man nu låter honom behålla hälften af lönen i pension. Det är visserligen sant, att Herr Westrell icke hade mera än 1,600 kronor i fast lön, men dertill kommo 800 kronor i tjänstgöringspenningar, så att hans inkomster af tjänsten utgjorde tillhopa 2,400 kronor. Om han nu deraf får hälften, eller 1,200 kronor, i pension, så lär det väl icke kunna blifva något så farligt prejudikat för framtiden, och jag förenar mig dertill i Herr Ola Anderssons yrkande.

Herr Flensburg: Då det sannolikt är mera utsigt för att Herr Ola Anderssons förslag om pensionens bestämmande till 1,200 kronor skall vinna Kammarens bifall, så afstår jag från mitt förut framställda yrkande och förenar mig med Herr Ola Andersson.

Herr Gustaf Ericsson: Herr Talman! Mine Herrar! Mig synes att här går måhneten om tjänstemännen väl långt. Såsom bevekande skäl anföres, att mannen i fråga är sjuklig och i ömmande omständigheter; men man må dock besinna, att han är född år 1812 och inträdde i statens tjänst först 1868 eller vid 56 års ålder. Det är icke alla beskärdt att vid så långt framskriden ålder kunna hafva staten som sin moder och skötare. Mig synes, med all aktning för Herr

*Om förhöjd
pension för f.
d. Registratörn
C. J. Westrell.
(Forts.)*

Westrells förtjenster i öfrigt, att han har fått allt hvad han af staten skäligen kan fordra. Han är sjuklig och har icke begärt afsked, säger man; men det är icke visst, om han icke redan vid sitt antagande i statens tjänst var sjuklig och följaktligen under dessa år släpat med sin sjukdom. Man kan icke gerna bevilja en sådan pension åt en tjänsteman, som endast i 10 år varit anställd i statens tjänst, utan att komma till en besynnerlig reflexion. Det finnes personer, som, om än icke så direkt, dock indirekt, gagnat staten, men hvilka på ålderdomen icke hafva en pension på 600 kronor utan blott fattighuset i perspektiv, sedan de misslyckats i sina sträfvanden att skapa sig en oberoende framtid.

Jag får yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Månsson: Ja, ingen lär väl rimligen kunna påstå att Banko-Utskottet kunnat komma till ett annat resultat än det som föreligger. Då Herr Westrell tillträdde sin tjänst i banken vid långt framskriden ålder, har han således på annat håll tillbragt sina bästa dagar; och Utskottet har icke för 10 års tjänstgöring kunnat bevilja halfva lönen i pension. Jag tror att Herr Westrell ganska väl kan vara belåten med den af fullmäktige bestämda pensionen af 600 kronor.

Jag för min del yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice Talmannen framställde propositioner såväl på blifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, Herr Flensburgs motion måtte i så måtto bifallas, att den ifrågavarande pensionens belopp bestämdes till 1,200 kronor; och fann Herr vice Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Banko-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 5,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det af Herr Ola Andersson uti ämnet framställda yrkande.

Omröstningen försiggick och utföll med 90 ja mot 49 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 9.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Första hufvudtitel.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes dels Kongl. Maj:ts denna dag, enligt § 3 af protokollet för förmiddagens sammanträde, till Kammaren aflemnade nådiga propositioner, dels ock följande från Utskottet inkomna ärenden:

Bevillnings-Utskottets betänkanden:

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om förändringar dels i vigtsatserna för postförsändelser i följd af meter-systemets antagande och dels i befodringsafgifterna för tidningar m. m.; och

N:o 4, i anledning af väckt motion om förbrukningsskatt å cigar-rer och cigarretter; samt

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 10, med anledning af väckt motion om antagande af en för-fattning om skogseld;

N:o 11, i anledning af väckt motion om ändring i 24 kap. 1 § Byggningabalken; och

N:o 12, i anledning af väckt motion om ändring i gällande be-stämmelser rörande rättighet till grustägt å annans skog och utmark.

Kammaren beslöt, på framställning af Herr *Sjöberg*, att de ären-den, som nu blifvit för första gången bordlagda, skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 11.

Herr *J. Rundbäck*: afgaf en motion, afseende underdånig skrif-velse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af de författningar, som afse upprättandet af markegångstaxor m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 127, bordlades.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgörömaålen beviljades Herr *R. Arfwedson* från och med den 10 till den 14 innevarande Mars.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åt-skildes kl. 10 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.